

## **Жовківська бувальщина**

### **Правосуддя по-жовківськи**

З самого заснування Жовкви в місті справно функціонувало судочинство. Каралися не тільки крадіжки чи вбивства – міський магістрат розглядав ще й «гріхи проти моральності». Так, повій били батогами та карали вигнанням з міста, щоправда, до чоловічих злочинів суд був не менш суворим. Так, одного разу єврейка Ханя вбила та заховала в багню щойно народжену дитину. Її ув'язнили та почали судити. Ханя призналася в скоєному, а також сказала, що батько дитинки – єврей Абрамко. Суд вирішив – батько мусив заплатити 30 гривень на замок (тобто, власникам міста), 6 гривень – на ратушу (в міську казну) та 100 гривень ... дівчині за скоєну кривду. Щоправда, злочинна мати отримала 100 «пляч» (ударів батогами чи пліткою). Така милість по відношенню до жінок пояснюється не тільки мудрістю та шляхетністю магістрату, а ще й тим, що з часу загибелі Жолкевського в місті більш ніж півстоліття правили жінки – вдова гетьмана, його донька та онучка.

P.S.: для піклування про позашлюбних дітей місто утримувало спеціальну «мамку». Отже, Ханя могла позбутись небажаної дитини більш гуманним шляхом...

### **Рольове шоу на Ринку**

Король Речі Посполитої Ян III Собеський прикрасив жовківський костел св.. Лаврентія чотирма величезними батальними картинами, які оспівували славетні перемоги самого короля, а також його прадіда Станіслава Жолкевського. Найбільш славетною була перемога під Віднем у 1683 році. Для написання картини, присвяченій цій битві, Собеський запросив художника Мартіно Альтамонте. Той попередив, що ніколи не писав батальних сцен і ніколи не бачив великих битв «вживу». Але король довіряв хисту художника, а щоб йому було легше писати – влаштував на ринковій площі своєрідне «рольове шоу» – поставив турецькі намети, озброїв в найкрасивіші обладунки половину міського гарнізону (а тримав він у Жовкві півтори тисячі війська), а другу половину вдягнув та озброїв по-турецьки – стали в пригоді численні трофеї, взяті під Віднем. Військо інсценувало битву, а Альтамонте в свою чергу зрозумів як виглядає бій. Міщани залюбки подивились на незвичайну виставу, а художник – створив величне полотно, яке більше трьох століть прикрашало жовківський костел.

P.S.: військові трофеї Собеського зберігалися в замку до 1740 року, коли новий власник міста – Михайло Радзивілл – перевіз усі скарби до Несвіжу. З цього часу починається занепад Жовкви...

### **Свиня в Свині**

У 1707 році в Жовкві провів чотири місяці російський цар Петро I. Як відомо, цар любив погуляти й випити, і привчав до того своїх прибічників, серед яких найбільш відомий І. Меншиков. Протягом військової наради в Жовкві «полудержавний властелін» якось забагато напився та пішов залицятись до черниць-домініканок, які мали невеличкий монастир біля місцевої річки. Цар, не бажаючи, щоб черниці стали жертвами нахабного казанови, витяг Меншикова з монастиря, дав йому по лицю та кинув у річку зі словами «аки свиня напился». Ця історія – одна з версій походження назви славнозвісної розточанської річки.

P.S.: На відміну від своїх товаришів, російський цар під час будь-якої пиятики завжди тримав себе в руках та ніколи не втрачав контролю...

## ***Велика різниця***

Протягом 1940-х, 1950-х років, а також на початку 1960-х на теренах Жовківщини вела партизанські дії Українська Повстанська Армія (чиї вояки були відомі як «бандерівці»). Населення переважно ставилось до бандерівців зі співчуттям – навіть коли не розділяло їхніх переконань. Люди час від часу носили повстанцям їжу чи одяг. Але часто бувало і таке, що бандерівці «добровільно-примусово» вилучали в місцевих жителів їжу чи худобу. Тим самим любили промишляти і радянські вояки – особливо НКВС. Старі селяни згадують: «прийшли вночі, а хто – не зрозуміти: наші з лісу чи саветські». Але все ж таки розрізняти вміли і ось як: бандерівці ввічливо стукали у вікно та казали: «перепрошуємо, пане, ми в вас увели свиню, то завтра її в хліву не шукайте. Ще раз перепрошуємо і дуже дякуємо. На добраніч». Енкведисти коли приходили – били вікна, били в морду, обкладали матом – і потім вводили свиню чи корову.

P.S.: А все ж таки ще римляни казали: «Немає війни страшніше ніж війна громадянська»...

## ***Синьо-жовтий прапор в радянському місті***

У 1980 році, коли Брежнєв ще був при владі, а Андропов очолював КДБ, перед якимось радянським святом, в Жовкві (а точніше – в Нестерові) на Будинку офіцерів майорів ... синьо-жовтий прапор. Влада переполошилася, хотіли оголосити військовий стан (бандерівців боялись навіть тоді), почали шукати винуватця, але нікого не знайшли. Пішли легенди – за однією версією, в місті знов з'явилися повстанці, за другою – повеселились діти, за третьою – колишній міліціонер, знаходячись «під градусом» поспорив, що перелякає начальство...

P.S.: Через дев'ять років синьо жовтий прапор вже вільно красувався на галицьких ратушах разом з радянським, а ще через два роки радянські прапори зникли зовсім...

## ***Ленін та макарони***

В Нестерові Ленін був неабиякий – шість метрів заввишки. Такий бовван і без постаменту піднімався над дахами ренесансних кам'яниць площі. На фоні сплюндрованих храмів, знищених фортечних мурів та брам занедбаного замку видовище було в кращих традиціях антиутопій Оруела. І ось, у 1991 році, ідола зняли – почепили за шию, підняли краном, потримали у підвішеному стані немов шибеника, та вивезли на подвір'я військової частини. А потім, коли під час «диких дев'яностих» продавали все що тільки можна було продати, Леніна продали...до Росії, за 150 тисяч рублів. Як то кажуть, «ваше вам та ще й за ваші гроші». Казали, що росіяни вагались: чи брати, чи не брати сумнівну «цінність», і тоді жовківська влада додала до Леніна тону макаронів місцевого виробництва. І так Ленін переїхав до міста Волгодонськ Ростовської області.

P.S.: коли у 2003 році почалася капітальна реставрація площі, під місцем, де був Ленін, виявили рештки прангеру – лобного місця з ганебним стовпом. Отже, вождь стояв на ганебному місці. Мабуть, відбував слушну кару за погану поведінку...

## ***Гідна заміна***

Після масового знищення пам'ятників Леніну в містах та селах Західної України люди почали шукати гідну заміну вождю світового пролетаріату – не пустувати ж містю без пам'ятника! Тепер все залежало від фантазії тубільців. Дехто ставив на площах Бандеру, дехто – хрест чи Божу Матір, дехто – пам'ятник борцям за волю України, дехто – Шептицького. Але перше місце зайняв, звісно, Шевченко. До того ж, далеко не всюди можна було знайти гідного скульптора,

через що масове штампування Кобзарів не зробило галичанам честі. На Шевченка вирішили замінити Леніна і в селищі Куликів. Зробили статую, влаштували урочисту церемонію на честь відкриття пам'ятника, зібралася місцева влада, селяни, під музику знімається покривало з пам'ятника... і ось в натовпі якась бабця тихенько каже:  
- А Ленін красивішим був...

P.S.: В народі навіть з'явився жарт – навіщо знімати Леніна, якщо можна відбити йому бороду, і так Ленін перетвориться на Шевченка...



### **Жовква в цитатах, літописах та спогадах**

**З листа С. Жолкевського дружині :**

***«Будівлі і міста сплюндровані, міста понівечені, дороги заповнені грабіжниками. Це і спонукає мене насамперед будувати свій замок і закласти містечко»***

**З літопису Мейера з Жебрешину «Негоди наших часів»:**

***В укріпленому мусті Жолкев сховалось десять тисяч євреїв; і вони перебували в страху и горі, не ризикуючи вийти за стіни міста, бо православні наближались, збільшуючи весь час свою кількість. Бунтівники підійшли з усіх сторін, і вони намагалися зробити пролом в стінах, але їх обливали кип'ячою водою, і бунтівники розбіглися немов пташеняття; захисники міста стріляли їм вслід. Тоді підлий нарід післав в місто своїх представників, які заявили: "Начальники и пани, прислухайтесь уважно до наших слів: якщо Львів не встояв проти нас і був змушений виконати нашу волю, якщо ми змогли покорити, зруйнувати та знищити стільки областей, якщо ми знесли, немов потік, тисячі міст, то невже здається вам, що ви зможете врятуватись від нас? Зичливі до володаря вашого міста, що здавна був нашим другом, ми готові укласти з вами союз. Відайте нам краще ваше золото та срібло, усі цінності, тоді ми сповнимось жалості до вас та збережемо ваші життя». До бунтівників відправилися троє: православний священник, пан нової віри (уніатської) та один єврей, що втік з Чернігова. Вони домовлялись щодо умов звільнення. Зійшлись на двох десятках тисяч та двох тисячах – окрема, для Гловацького, ватажка козаків. Посланці повернулися до міста, дуже вдоволені.***

*У Жолкеві були достоважні мешканці інших міст, багаті та знатні євреї. В них взяли золото, срібло та інші дорогоцінності та віддані православним. Бунтівники знали облогу й залишили кількох гультаїв – охороняти місто від розбійників, щро їх багато вешталось по околицях.*

Зі спогадів Феофана Прокоповича, що був у Жовкві разом із Петром І у 1707 році:

*«Жолква — місто, хоч і трошки мале, однак славетним стало... Палати превеликі, муровані, кількасот хат в собі мають, і як виправами архітекторськими, так і різними картинами малярськими, і шпалерами, і іншими дивними уборами справні дуже»...*